

aeres milieu

ingenieursbureau voor bodem, archeologie, geohydrologie, ecologie

RAPPORT

Archeologisch bureau- en verkennend
veldonderzoek door middel van boringen
Hoofdstraat 20 te Oirlo
(gemeente Venray)

RAPPORT

Archeologisch bureau- en verkennend veldonderzoek door middel van boringen Hoofdstraat 20 te Oirlo (gemeente Venray)

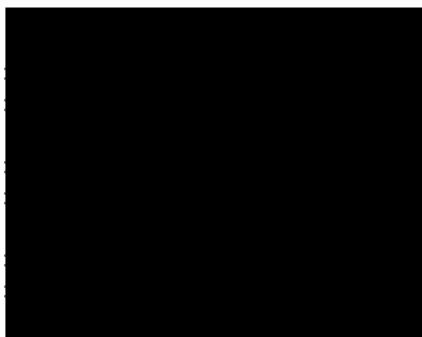
Aeres Milieu Projectnummer : AM22136
Status rapport : Definitief
ISSN Nummer : 2214-5656
Datum : 23 september 2022

Opdrachtgever : Bureau Leefomgeving
Schoolstraat 7
5961 EE Horst

Opsteller rapport
Paraaf

Redactie
Paraaf

Vrijgave
Paraaf

Aeres Milieu B.V.
Noordhoven 4
6042 NW ROERMOND
(t) 0475 – 320 000
e-mail: info@aeres-milieu.nl
www.aeres-milieu.nl

4002 + 4003

Disclaimer

Het onderzoek is op zorgvuldige wijze uitgevoerd volgens de algemeen gebruikelijke inzichten en methoden (opzet conform de geldende richtlijnen en protocollen).

Aeres Milieu accepteert op voorhand geen aansprakelijkheid voor maatregelen of mogelijke beslissingen die de opdrachtgever naar aanleiding van het door Aeres Milieu uitgevoerde onderzoek neemt. Tevens wordt opgemerkt dat Aeres Milieu voor het verkrijgen van de voor het bureau onderzoek noodzakelijke informatie (mede) afhankelijk is van externe bronnen. Voor Aeres Milieu is niet te verifiëren of deze bronnen altijd volledig en zonder fouten zijn. Hierdoor kan Aeres Milieu niet instaan voor de juistheid en volledigheid van de verzamelde historische informatie.

INHOUDSOPGAVE

SAMENVATTING.....	4
ADMINISTRATIEVE GEGEVENS.....	6
1. INLEIDING	7
2. WERKWIJZE	9
2.1 Inleiding.....	9
2.2 Verkennend veldonderzoek door middel van boringen	9
3. BUREAU-ONDERZOEK	11
3.1 landschappelijke situatie - geomorfologie	11
3.2 Landschappelijke situatie - bodem.....	12
3.3 Bewoningsgeschiedenis – historisch overzicht.....	13
3.4 Bewoningsgeschiedenis – archeologische waarden	13
3.5 Bewoningsgeschiedenis – historisch kaartmateriaal	16
4. VERWACHTINGSMODEL	19
5. VELDWERKZAAMHEDEN	21
5.1 Algemeen	21
5.2 Fysisch geografische beschrijving van de bodemopbouw	22
5.3 Interpretatie	23
5.4 Archeologische indicatoren	24
6. CONCLUSIE	25
6.1 Algemeen	25
6.2 Beantwoording onderzoeksvragen	25
7. AANBEVELINGEN	27

Bijlagen:

1	Topografische ligging onderzoeksgebied
2	Boorpuntenkaart
3	Archeologische gegevens cf. Archis 3
4	Archeologische Beleidskaart gemeente Venray
5	Overzicht geomorfologische kaart
5b	Stroomgordelkaart
6	Overzicht bodemkaart
7	Reliëfkaart
8	Boorkernbeschrijvingen

SAMENVATTING

Op 24 mei 2022 is door Aeres Milieu een archeologisch bureau- en verkennend booronderzoek uitgevoerd aan de Hoofdstraat 20 te Oirlo (gemeente Venray).

De aanleiding voor het laten uitvoeren van dit bodemonderzoek betreft een omgevingswetvergunning ten behoeve van de voorgenomen sloop van de huidige bebouwing ten behoeve van nieuwbouwwoningen. De diepte van de toekomstige bodemverstoring is op dit moment onbekend, maar uitgaande van de aanleg van bouwputten voor de voorgenomen nieuwbouw zal de bodem waarschijnlijk tot in het archeologische niveau worden verstoord. Er wordt voornamelijk uitgegaan van een standaard funderingsdiepte zonder onderkeldering en met een bodemverstoring van ten minste 0,8 - 1,0 meter beneden maaiveld.

De onderzoekslocatie ligt volgens de Archeologische Beleidskaart van de gemeente Venray (2011) in drie beleidszones:

- Categorie 2: Monumenten van zeer hoge waarde en monumenten die betrekking hebben op de historische kernen. Voor deze zone geldt een onderzoekspllicht bij bodemingrepen met een oppervlakte groter dan 250 m² en een verstoringsdiepte vanaf 50 centimeter onder maaiveld.
- Categorie 3: Overige monumenten en de bufferzone rondom de bekende vindplaatsen (waarnemingen en vondstmeldingen). Voor deze zone geldt een onderzoekspllicht bij bodemingrepen met een oppervlakte groter dan 100 m² en een verstoringsdiepte vanaf 50 centimeter onder maaiveld.
- Categorie 4: Droge en natte gebieden met een hoge verwachting. Voor deze zone geldt een onderzoekspllicht bij bodemingrepen met een oppervlakte groter dan 500 m² en een verstoringsdiepte vanaf 50 centimeter onder maaiveld.

Middels deze kaart heeft de gemeente aangegeven dat de locatie onderzoekspllichtig is.

Op de geomorfologische kaart ligt het plangebied binnen dekzandwelvingen. Op circa 540 meter ten zuiden van het plangebied ligt een dalvormige laagte, behorende tot de Boddenbroekerloop. Op de reliëfkaart ligt het plangebied op de oostelijke flank van de dekzanden van de Peelhorst. De hooggelegen dekzandruggen en dekzandwelvingen in de directe nabijheid van waterlopen, zullen ideale bewoningslocaties voor jager-verzamelaars zijn geweest. Om deze redenen wordt een hoge verwachting toegekend voor vindplaatsen uit het laat-paleolithicum tot en met het mesolithicum.

De hoger gelegen dekzandwelvingen zullen ook voor latere landbouwende samenlevingen niet direct een aantrekkelijke vestigingsplaats zijn geweest. Vindplaatsen uit het neolithicum, bronstijd, ijzertijd en uit de Romeinse tijd bevinden zich in de omgeving dan ook op dezelfde dekzandwelvingen als waar het plangebied op is gesitueerd. Voor het plangebied geldt daarom een hoge verwachting voor zowel nederzettingsresten uit de periode neolithicum tot en met de ijzertijd als voor nederzettingsresten uit de Romeinse tijd en de vroege middeleeuwen.

Het plangebied ligt aan de Hoofdstraat 20, in de historische kern van Oirlo. Ten noordoosten van het plangebied staat de Rooms-Katholieke kerk waarvan de voorganger een oorsprong heeft uit omstreeks 1300, maar mogelijk van oudere oorsprong is. Het noordoostelijk deel van het plangebied was sinds tenminste het begin van de 19^e eeuw bebouwd. Het overige deel van het plangebied was in gebruik als boomgaard. Tot op heden blijft het plangebied bebouwd. De bestaande bebouwing dateert uit 1937. De boomgaard blijft tot circa 1980 intact. Vanwege de ligging in de historische kern van Oirlo is de kans groot dat er ook voor de 19^e eeuw al bebouwing in het plangebied aanwezig was. Het is dus aannemelijk dat binnen het plangebied oudere historische bebouwing aanwezig was, al dan niet bestaande uit bijgebouwen (schuur, stal) van de omringende bebouwing.

Op basis van deze gegevens geldt voor het plangebied een hoge verwachting voor de periode volle middeleeuwen tot en met de nieuwe tijd.

Op basis van het uitgevoerd verkennend veldonderzoek middels boringen kan worden gesteld dat de bodemopbouw binnen het plangebied bestaat uit een AC-bodemprofiel. Hieruit blijkt dat het plangebied in een natte omgeving ligt en daarmee niet aantrekkelijk was voor bewoning. Op basis van de landschappelijke ligging (natte omstandigheden) worden er geen archeologische sporen meer verwacht in het plangebied uit de periode laat-paleolithicum – vroege middeleeuwen. Om deze reden wordt de kans op het aantreffen van archeologische resten laag geacht voor deze perioden.

Echter gezien de ligging in de historische dorpskern van Oirlo kan het niet uitgesloten worden dat er historische bebouwing aanwezig was, al dan niet bestaande uit bijgebouwen (schuur, stal) van de omringende bebouwing. Op basis hiervan blijft de hoge verwachting voor de periode late middeleeuwen – nieuwe tijd gehandhaafd. Een veldonderzoek middels boringen is geen geschikte methode voor het opsporen van dieper in gegraven heterogeen verdeelde sporen, zoals muren en funderingsresten.

Om deze redenen wordt voor het plangebied een vervolgonderzoek noodzakelijk geacht. Dit vervolgonderzoek vindt bij voorkeur in de vorm van een proefsleuvenonderzoek plaats. Hiervoor dient voorafgaand een Programma van Eisen (PvE) ter toetsing te worden voorgelegd te worden aan de bevoegde overheid (gemeente Venray).

De resultaten van dit onderzoek is getoetst door de bevoegde overheid (gemeente Venray), dat op basis van het uitgebrachte advies een besluit heeft genomen. Wij willen de opdrachtgever erop wijzen dat dit selectieadvies nog niet betekent dat al bodemversturende activiteiten of daarop voorbereidende activiteiten kunnen worden ondernomen.

Selectiebesluit gemeente Venray¹

De constateringen uit het verkennend boordonderzoek zijn weliswaar juist, maar in dit geval zijn er redenen om de aanbevelingen toch niet over te nemen. Ten eerste wijzen de boringen op een sterke mate van bodemverstoring, namelijk 110-170 cm, gemiddeld bijna 145 cm onder maaiveld, in het niet bebouwde gedeelte van het plangebied. Verder mag worden aangenomen dat ter plekke van de bestaande (20^e-eeuwse) bebouwing de bodem tot zeker dezelfde diepte is verstoord. Omdat de nieuwbouw grotendeels overlapt met de bestaande bebouwing, die deels (de woning) behouden blijft, is de bodemverstoring door planrealisatie relatief beperkt.

De sterke bodemverstoring is echter op zich voldoende aanleiding om ook de verwachting voor late middeleeuwen-nieuwe tijd te laten vervallen. Het uitvoeren van nader onderzoek 'voor de zekerheid' zou niet proportioneel zijn en is daardoor onnodig. In afwijking van het advies in het rapport is het selectiebesluit dat het plangebied archeologisch kan worden vrijgegeven. Dit betekent dat het aspect archeologie geen rol meer speelt bij dit plan en dus ook de archeologische dubbelbestemming vervalt.

Het uitgevoerde onderzoek is verricht conform de gestelde eisen en gebruikelijke methoden. Het onderzoek is gericht op het inzichtelijk maken van de toestand van het aanwezige bodemarchief. Hiermee kan de beschadiging dan wel vernietiging als gevolg van de voorgenomen verstoring van een mogelijk aanwezig bodemarchief tot een minimum worden beperkt. Echter kan door de aard van het onderzoek, steekproefsgewijs, niet volledig worden uitgesloten dat er archeologische resten aan- of afwezig zullen zijn. Als gevolg hiervan is bij het aantreffen van archeologische resten het, conform de Erfgoedwet van 2016, artikel 5.10 (Archeologische toevalsvondst) en 5.11 (Waarneming), een meldingsplicht van toepassing.

¹ Reactie van N. Pronk, Jurist ruimtelijke ordening van de gemeente Venray, d.d. 19 september 2022.

ADMINISTRATIEVE GEGEVENS

Projectnummer	: AM22136
OM-nummer	: 5264128100
Soort onderzoek	: Bureau- en verkennend veldonderzoek d.m.v. boringen
Adres onderzoekslocatie	: Hoofdstraat 20 te Oirlo
Toponiem	: Hoofdstraat 20
Gemeente	: Gemeente Venray
Provincie	: Limburg
Kadastrale registratie	: Venray, sectie R, perceelnummer 1762
Coördinaten	: Centrum 200.049; 391.483
	NW: 200.002; 391.468
	NO: 200.070; 391.506
	ZW: 200.036; 391.465
	ZO: 200.076; 391.489
Oppervlakte	: Circa 1.055 m ²
Huidig locatie gebruik	: Bebouwd (cafetaria) en verhard
Aanleiding onderzoek	: Omgevingswetvergunning
Opdrachtgever	: Bureau Leefomgeving
Bevoegde overheid	: Gemeente Venray
Opslag documentatie en materiaal	: Noordhoven 4 te Roermond tot deponering bij provinciaal depot te Heerlen/ E-depot
Datum uitvoering	: 24 mei 2022

1. INLEIDING

In opdracht van Bureau Leefomgeving heeft Aeres Milieu een archeologisch bureau- en verkennend veldonderzoek, d.m.v. boringen uitgevoerd op de locatie:

Adres onderzoekslocatie	: Hoofdstraat 20 te Oirlo
Gemeente	: Gemeente Venray
Oppervlakte	: Circa 1.055 m ²
Huidig gebruik van de locatie	: Bebouwd (cafetaria) en verhard
Toekomstig gebruik	: Nieuwbouw

Dit archeologisch onderzoek is uitgevoerd conform de richtlijnen van de BRL SIKB 4000 (protocol 4002 en 4003), KNA 4.1. Het archeologische onderzoek bestaat uit een bureauonderzoek naar de historie en bodemgesteldheid van de onderzoekslocatie. Aanvullend hierop is een verkennend veldonderzoek d.m.v. boringen op het perceel uitgevoerd. De werkzaamheden in het veld zijn uitgevoerd onder leiding van een senior KNA-prospecteur.

Aanleiding

De aanleiding voor het laten uitvoeren van dit bodemonderzoek betreft een omgevingswetvergunning ten behoeve van de voorgenomen sloop van de huidige bebouwing ten behoeve van nieuwbouwwoningen. De diepte van de toekomstige bodemverstoring is op dit moment onbekend, maar uitgaande van de aanleg van bouwputten voor de voorgenomen nieuwbouw zal de bodem waarschijnlijk tot in het archeologische niveau worden verstoord. Er wordt vooralsnog uitgegaan van een standaard funderingsdiepte zonder onderkeldering en met een bodemverstoring van ten minste 0,8 - 1,0 meter beneden maaiveld.

De bevoegde overheid, de Gemeente Venray, heeft op gemeentelijk niveau een archeologisch beleid vastgesteld en beschikt over een Archeologische Verwachtings- of Beleidsadvieskaart. De onderzoekslocatie ligt volgens de Archeologische Beleidskaart van de gemeente Venray (2011) in drie beleidszones:

- Categorie 2: Monumenten van zeer hoge waarde en monumenten die betrekking hebben op de historische kernen. Voor deze zone geldt een onderzoeksplicht bij bodemingrepen met een oppervlakte groter dan 250 m² en een verstoringsdiepte vanaf 50 centimeter onder maaiveld.
- Categorie 3: Overige monumenten en de bufferzone rondom de bekende vindplaatsen (waarnemingen en vondstmeldingen). Voor deze zone geldt een onderzoeksplicht bij bodemingrepen met een oppervlakte groter dan 100 m² en een verstoringsdiepte vanaf 50 centimeter onder maaiveld.
- Categorie 4: Droge en natte gebieden met een hoge verwachting. Voor deze zone geldt een onderzoeksplicht bij bodemingrepen met een oppervlakte groter dan 500 m² en een verstoringsdiepte vanaf 50 centimeter onder maaiveld.

Deze waarden zijn vastgelegd in het bestemmingsplan Oirlo (2015) met de dubbelbestemmingen Waarde – Archeologie 2, Waarde – Archeologie 3 en Waarde – Archeologie 4. De hoogste verwachtingszone is leidend. Middels deze kaart heeft de gemeente aangegeven dat de locatie onderzoeksplichtig is (Bijlage 4).²

Doel

Het doel van het archeologisch bureauonderzoek is het opstellen van een gespecificeerd archeologisch verwachtingsmodel voor de locatie. Dit verwachtingsmodel wordt op basis van historische kaarten en bekende landschappelijke en archeologische gegevens gevormd. Dit verwachtingsmodel zal vervolgens leiden tot een aanbeveling over het behoud *in-situ* of eventueel vervolgonderzoek.

Het doel van het aansluitende verkennend booronderzoek is het toetsen van het in het bureauonderzoek opgestelde verwachtingsmodel.

Specifiek voor de onderzoekslocatie Hoofdstraat 20 te Oirlo zijn de volgende onderzoeksvragen geformuleerd:

- Is er sprake van stratigrafische lagen die potentieel archeologische waarden kunnen bevatten?
- In hoeverre zijn deze lagen intact en hoe reflecteert dit de kwaliteit van de mogelijk aanwezige archeologische resten?
- Wat is de diepteligging van mogelijke archeologische resten en wat is de daadwerkelijke bedreiging van deze resten door de voorgenomen bodemingrepen?

Plangebied

Het plangebied ligt aan de Hoofdstraat 20 in de bebouwde kom van Oirlo (Figuur 1). Ten noordoosten van het plangebied ligt de Sint-Gertrudiskerk. Momenteel is het plangebied in gebruik als café met hierachter een verhard erf. Aan de noord- en zuidzijde wordt het plangebied begrenst door bebouwde erven, aan de westzijde door de Hogeweg en in het oosten door de Hoofdstraat.

Figuur 1. Topografische ligging van het plangebied (Bron: www.pdok.nl).

2. WERKWIJZE

2.1 Inleiding

Bij het uitvoeren van het bureauonderzoek is gebruik gemaakt van verschillende bronnen. Deze bronnen geven inzicht in bekende, of te verwachten archeologische resten binnen het onderzoeksgebied. Daarnaast zijn deze bronnen van belang voor het opstellen van de landschapsgenese.

Archeologische bronnen

- Archeologische Monumentenkaart (AMK)
- Archeologisch Informatiesysteem (Archis3)
- Archeologische Beleidskaart van de gemeente Venray
- Specifieke lokale informatie (heemkundekring, amateurarcheologen)

Bodem- en geomorfologische kaarten

- Bodemkaart (BRO 2019)
- Geomorfologische kaart (BRO 2021)
- Stroomgordelkaart Limburg (Woolderink 2018)
- Actueel Hoogtebestand Nederland (AHN3/ AHN4)

Historische kaarten

- Tranchotkaart (1803-1820)
- Historisch kadastraal minuutplan (1800-1832)
- Historische topografische en militaire kaarten (1830 tot 1978)
- Moderne topografische kaart (tot 2021)

De bovenstaande bronnen worden aangevuld door mogelijke informatie afkomstig van lokale archeologische verenigingen en werkgroepen. De overige aanvullende informatie is terug te vinden in de literatuurlijst.

De Stichting Ald Oeldere, is per e-mail gecontacteerd met de vraag met de vraag om aanvullende informatie betreffende het plangebied. Tot op heden is hierop nog geen reactie ontvangen.

2.2 Verkennend veldonderzoek door middel van boringen

Aan de hand van het Plan van Aanpak (PvA) en de Leidraad Inventariserend Veldonderzoek³ wordt een verkennend booronderzoek met een boordichtheid van 6 boringen per hectare uitgevoerd. Het onderzoek is hiermee verkennend voor alle perioden. Het plangebied heeft een oppervlakte van Circa 1.055 m². Bij het verkennend veldonderzoek zal daarom uitgegaan worden van zes boringen welke gelijkmatig over het plangebied worden verdeeld, zie Bijlage 2.

³ Tol et al. 2012.

De boorlocaties worden uitgezet ten opzichte van hoekpunten van de perceelsgrenzen, straten en bebouwing. De hoogte zal worden bepaald met het Actueel Hoogtebestand Nederland (AHN). De boringen worden gezet met een Edelmanboor met een boorkop van 7 centimeter.

De boorkernen worden conform de ASB (Archeologische Standaard Boorbeschrijving 5.2) beschreven, zie Bijlage 8. Gelet zal worden op de aanwezigheid van archeologische indicatoren als fragmenten keramiek, fosfaatvlekken en brokjes houtskool en verbrande leem. Daartoe worden de opgeboorde monsters verbrokken waar nodig.

3. BUREAUONDERZOEK

3.1 Landschappelijke situatie - geomorfologie

Het plangebied ligt op de oostrand van het stijgingsgebied van de Peelhorst.⁴ Hier ligt een vrij dunne laag zand op het Pleistoceen rivierzand. Deze afzettingen behoren tot de Formatie van Beegden en Kreftenheye.⁵ In het westen wordt de Peelhorst begrensd door tektonisch dalingsgebied van de Roerdalslenk en in het oosten door de Slenk van Venlo.

Tijdens de laatste ijstijd, het Weichselien (circa 115.000 – 11.700 jaar geleden), ontstond een steeds kouder en droger klimaat. Deze laatste ijstijd, het Weichselien is belangrijk geweest voor de vorming van het huidige landschap rond het plangebied. In deze periode (circa 115.000 – 11.700 jaar geleden) breidde het landijs zich sterk uit, maar bereikte Nederland niet. In het Midden-Weichselien (circa 73.000 tot 14.700 jaar geleden) was de bodem permanent bevroren. Tijdens perioden van dooi werd door sneeuwmelt- en regenwater veel sediment verspoeld. Hierbij zijn fluvioperiglaciale afzettingen gevormd en dalen ontstaan. De fluvioperiglaciale afzettingen zijn zeer divers en bestaan uit fijn en grof zand, soms met grind, leemlagen en plantenresten en worden tot de Formatie van Boxtel gerekend.⁶ Deze afzettingen zijn in het plangebied in de diepere ondergrond aanwezig. Ze bestaan hier uit zwak siltig, matig fijn zand.

Later zijn de fluvioperiglaciale afzettingen bedekt met dekzand. In de koudste en droogste perioden van het Weichselien, met name tijdens het Laat-Pleniglaciaal (circa 26.000 – 14.700 jaar geleden) en in sommige perioden van het Laat-Glaciaal (circa 14.700 – 11.700 jaar geleden), is de vegetatie grotendeels verdwenen, waardoor op grote schaal verstuiving optrad waarbij dekzand werd afgezet.⁷ Dit zand is kalkloos, fijnkorrelig (150 – 210 µm), goed afgerond, goed gesorteerd, arm aan grind en wordt tot het Laagpakket van Wierden van de Formatie van Boxtel gerekend. Door deze dekzandafzettingen ontstond een reliëf dat wordt gekenmerkt door zowel langgerekte dekzandruggen en dekzandkopjes als door vlaktes met depressies. In de Allerød en Bølling interstadialen (de laatste relatief warme fasen van het Weichselien) kon door de relatief warme omstandigheden bodemvorming plaatsvinden. Een restant van een oud bodemprofiel is de zogenaamde Laag van Usselo die in het Allerød is gevormd.

Het klimaat werd tijdens het Holoceen warmer en vochtiger. Door het warmere klimaat smolten de in het Weichselien gevormde ijskappen en steeg de relatieve zeespiegel snel. Als gevolg van de snelle relatieve zeespiegelstijging in het Atlanticum (circa 8.000 – 5.000 jaar geleden) steeg de grondwaterstand, waardoor er veenvorming plaatsvond op het dekzand. Aanvankelijk vond veenvorming met name plaats in de lagere delen, zoals beekdalen. Depressies en laagten (zoals beekdalen en vennen) groeiden hierdoor dicht en werd de ontwatering van de Peelhorst belemmerd. Vanaf de late middeleeuwen (tussen 1250 – 1750 na Chr.) is het veen afgegraven ten behoeve van turfwinning. Hierdoor zijn de oudere dekzanden en terrasafzettingen weer aan het maaiveld komen te liggen.

Volgens de geologische kaart komen ter plaatse van het plangebied in de bodem dekzandafzettingen voor (Code: Bx4).⁸ Deze afzettingen behoren tot het Laagpakket van Wierden van de Boxtel Formatie.

⁴ Rensink et al., 2019, 72.

⁵ Berendsen 2005, 30.

⁶ Berendsen 2011, 189

⁷ Berendsen 2011, 190.

⁸ Geologische overzichtskaart van Nederland, 2021.

Op de Geomorfologische kaart (Bijlage 5)⁹ is het plangebied vanwege de ligging in bebouwd gebied niet gekarteerd. Rondom de bebouwde kom van Oirlo komen dekzandwelingen voor, al dan niet bedekt door een oud bouwlanddek (code 3L51yc). Het plangebied ligt zeer waarschijnlijk ook op dekzandwelingen. Op ongeveer 540 meter ten zuiden van het plangebied ligt een dalvormige laagte (code 22R23). Deze laagte komt overeen met de ligging van de Boddenbroekerloop.

Op het kaartbeeld van het Actueel Hoogtebestand Nederland (AHN3/ AHN4; Bijlage 7)¹⁰ ligt de kern van Oirlo op een hoger gedeelte van het landschap. Het maaiveld loopt op richting de Peelhorst in het westen. Binnen het plangebied is centraal een laagte zichtbaar. Gezien de scherpe begrenzing met het naastgelegen, hoger gelegen, perceel lijkt er binnen het plangebied een afgraving te hebben plaatsgevonden. De maaiveldhoogte varieert van 23,4 tot 24,2 meter +NAP.

3.2 Landschappelijke situatie - bodem

Op de bodemkaart (Bijlage 6)¹¹ zijn binnen het plangebied hoge zwarte enkeerdgronden van lemig fijn zand gekarteerd (code: zEZ23)

Bij enkeerdgronden is sprake van een eerdlaag of plaggendek. Dit (plaggen)dek is ontstaan doordat in sommige gevallen al vanaf de late middeleeuwen op grote schaal het systeem van potstalbemesting werd toegepast. Om de grond vruchtbaarder te maken, werden plaggen met de mest van het vee vermengd en op de akkers uitgespreid. In de loop der tijd is hierdoor een plaggendek op de oorspronkelijke bodem ontstaan. De totale dikte van het plaggendek is bij de enkeerdgronden meer dan 50 centimeter. De bouwvoor (Aap-horizont) is grijsbruin tot zwart van kleur. Hieronder liggen oudere niveaus/lagen van het plaggendek (Aa-horizont), die meestal wat lichter van kleur zijn. Dergelijke cultuurdekken kunnen een beschermende werking hebben voor de potentieel aanwezige archeologische lagen.

De hoge enkeerdgronden betreffen de oudste opgehoogde gronden, die over het algemeen op de hogere dekzanden liggen. De lage enkeerdgronden werden pas later in gebruik genomen vanwege de lagere ligging in het beekdal. Door de hogere grondwaterstand was de sterke ophoging met plaggen niet alleen noodzakelijk voor de bemesting maar ook om de nattere gronden toegankelijk te maken.

De kans bestaat dat er onder het plaggendek nog een restant van het oorspronkelijke bodemprofiel wordt aangetroffen. Dit hoeft echter niet zo te zijn zoals vaker blijkt bij archeologisch onderzoek in bijvoorbeeld het oosten van Brabant. Indien sprake is geweest van een snelle ophoging, dan zou men onder het plaggendek nog een intacte A-horizont kunnen vinden. Deze laag onderscheidt zich door een hoger humusgehalte en een meer donkere kleur. Echter, door verploeging zijn vaak de oorspronkelijke A- en E-horizont meestal reeds opgenomen in het plaggendek.

Indien de oorspronkelijke bodem bestaat uit een podzolbodem kunnen op een dieper niveau nog (restanten van) een B- en/of BC- horizont voorkomen.

Grondwatertrap

De mogelijk aanwezige gronden worden gekenmerkt door een gemiddeld lage grondwaterstand, te weten grondwatertrap VII. Dit zijn de gemiddelde grondwaterstanden die op de bodemkaart staan aangegeven.

⁹ BRO 2019

¹⁰ www.ahn.nl

¹¹ BRO 2021

Dit betekent dat de gemiddeld hoogste grondwaterstand tussen de 80 en 140 cm beneden maaiveld ligt. De gemiddeld laagste grondwaterstand ligt dieper dan 120 cm beneden maaiveld. Deze lage grondwaterstand zorgt voor slechte bewaringsomstandigheden voor eventuele organische resten.

3.3 Bewoningsgeschiedenis – historisch overzicht

De bestudeerde en beschikbare bronnen hebben het volgende beeld kunnen schetsen over de geschiedenis van Oirlo.

Het plangebied ligt aan de Hoofdstraat en maakt deel uit van de historische dorpskern van Oirlo. Oirlo kent een oorsprong die in de vroege middeleeuwen terug te voeren is. Dit is mede gebaseerd op de aangetroffen resten die wijzen op bewoning vanaf de vroege middeleeuwen.

Het toponiem Oirlo komt echter voor het eerst voor omstreeks 1326 als *Oene* en in 1383 als *Klein Orlo*.¹² Het toponiem wijst op grindhoudend zand (*oor*) en een licht, open bos (*lo*). Er was rond 1300 al sprake van een kerk in Oirlo. Deze bestond uit een Romaanse toren met een Romaans koor, welke in 1926 werd aangetroffen. Begin 15^e eeuw zijn het koor en middenschip van de kerk afgebroken en herbouwd. In 1416 was sprake van een parochie, *den hoff ter Culen*, in het kerspel van *Oyrle* gelegen.¹³ In deze periode was er ook een onderscheid tussen Klein Oirlo en Groot Oirlo. Klein Oirlo lag ter hoogte van Castenray, aan de zuidelijke zijde van het bouwlandveld. Bij het noordelijke bouwlandveld lag centraal Groot Oirlo. Aan de noordelijke zijde bevinden zich de gehuchten Zandhoek en Boddenbroek.

De bebouwing van Oirlo was tot in de 19e eeuw erg bescheiden in omvang, waarbij de boerderijen dicht op elkaar stonden en gelegen aan het kruispunt Hoofdstraat met de Pastoor Gerardsstraat – Deputé Petersstraat. Het is niet uit te sluiten dat de dorpskern ooit groter in omvang is geweest.¹⁴

Er zijn binnen het werk van Van Blankenstein enige gegevens bekend over enige oorlogsvernielingen in de Tweede Wereldoorlog. Vooralsnog lijkt alleen de kerk te zijn verwoest, waarbij de toren van de kerk werd opgeblazen.¹⁵ De verwoeste Rooms-Katholieke kerk staat ten noordoosten van het plangebied. In de jaren 1943 en 1945 vonden twee vliegtuigcrashes plaats in Oirlo en omgeving.¹⁶ De vliegtuigcrashes vonden niet in de directe omgeving van het plangebied plaats.

3.4 Bewoningsgeschiedenis – archeologische waarden

Op de leidende Archeologische Verwachtingskaart van de Gemeente Venray gelden voor het plangebied de volgende verwachtingen (Bijlage 4):¹⁷

- Categorie 2: Monumenten van zeer hoge waarde en monumenten die betrekking hebben op de historische kernen.
- Categorie 3: Overige monumenten en de bufferzone rondom de bekende vindplaatsen (waarnemingen en vondstmeldingen).
- Categorie 4: Droge en natte gebieden met een hoge verwachting.

¹² Renes 1999, 231.

¹³ Renes 1999, 231.

¹⁴ Renes 1999, 216 en 231.

¹⁵ Van Blankenstein 2006, 150.

¹⁶ www.verliesregister.nl

¹⁷ RAAP 2011, Beleidskaart gemeente Venray, kaartbijlage 8.

In de omgeving van het plangebied (binnen een straal van 500 meter) zijn volgens de gegevens uit Archis3 één archeologisch monument en meerdere archeologische waarnemingen en onderzoeksmeldingen bekend (Bijlage 3 en Tabel 1).

Monumentnummer 16.230

Terrein met de oude dorpskern van Oirlo. De kerktoeren van voor 1944 stamde uit de tijd van ongeveer 1300. Vanaf ca. 1300 zijn er ook schriftelijke gegevens over Oirlo bekend, al zijn dit maar fragmenten. Hieruit is bekend dat Oirlo tijdens de Late Middeleeuwen een eigen heerlijkheid is geweest van behorende tot het graafschap Gelre.

Onderzoeken in de omgeving van het plangebied

Zaakidentificatie	Afstand	Soort onderzoek	Omschrijving
5119835100	Vanaf circa 100 meter ten oosten van het plangebied	Booronderzoek door ADC in 2021. ¹⁸	Booronderzoek met toponiem Maaslijn, lopende van Roermond naar Malden. Er geen verdere informatie beschikbaar in Archis en/of DANS Easy
4729197100	Circa 210 meter ten zuidoosten van het plangebied	Proefsleuvenonderzoek door Econsultancy in 2019. ¹⁹	Er is bij het proefsleuvenonderzoek een oude akkerlaag (vermoedelijk Romeinse tijd) aangetroffen. Er is relevant aardewerk uit de Romeinse tijd verzameld. Er zijn geen archeologisch relevante sporen waargenomen. Er is geen vervolgonderzoek aanbevolen.
4581688100 4581671100	Circa 410 meter ten oosten van het plangebied	Bureau- en booronderzoek door Econsultancy in 2018. ²⁰	In het noordoostelijk en zuidoostelijk deel van het plangebied zijn bodemverstoringen waargenomen. Omdat deze verstoringen het archeologisch beeld zouden versnipperen is er geen vervolgonderzoek geadviseerd.
4015667100	Circa 354 meter ten noordoosten van het plangebied	Bureauonderzoek door Sweco in 2016. ²¹	Bureauonderzoek in het kader van de opwaardering van de Maaslijn. Voor het traject in de gemeente Venray ligt de spoorlijn in de bestaande esdekken. Er wordt geadviseerd om in de zones met een (middel)hoge verwachting een vervolgonderzoek uit te voeren. Dit vervolgonderzoek heeft tot op heden (nog) niet plaatsgevonden.
3113294100	Circa 465 meter ten zuiden van het plangebied	Vondstmelding (1868)	Vondstmelding op basis van literatuur. Het gaat om aardewerk en een draadfibula uit de ijzertijd tot de Romeinse tijd en een stenen bijl uit het neolithicum.
2856436100	Circa 140 meter ten noordoosten van het plangebied	Vondstmelding	Vondst van aardewerk uit de periode van de bronstijd tot de vroege middeleeuwen. De beschrijving geeft aan dat het om een urn gaat.
2783414100	Circa 75 meter ten oosten van het plangebied	Vondstmelding (1984)	Vondstmelding van aardewerk en glas uit de nieuwe tijd.
2781640100	Circa 465 meter ten zuiden van het plangebied	Vondstmelding (1976)	Vondstmelding van vuursteenvondsten uit het neolithicum. Het gaat om een kling, kern en afslag.

18 Geen rapportage beschikbaar

19 Econsultancy rapport 6749.004.

20 Econsultancy rapport 5552.002.

21 Sweco archeologische rapporten 2051.

Zaakidentificatie	Afstand	Soort onderzoek	Omschrijving
2375539100	Circa 465 meter ten zuiden van het plangebied	Bureau-, booronderzoek en oppervlaktekartering door ArcheoPro in 2012. ²²	Binnen het plangebied zijn zestien boringen gezet. Binnen het plangebied bleek de bodem 90 – 160 centimeter diep verstoord te zijn. Er zijn geen archeologische indicatoren aangetroffen. Er is geen vervolgonderzoek geadviseerd.
2345747100	Circa 50 meter ten noorden van het plangebied	Bureauonderzoek door IDDS in 2011. ²³	Binnen het plangebied worden resten vanaf het laat paleolithicum verwacht. Er is een vervolgonderzoek geadviseerd. Deze heeft tot op heden (nog) niet plaatsgevonden.
2290472100 2289639100	Circa 215 meter ten zuidoosten van het plangebied	Bureau- en booronderzoek door ARC in 2010. ²⁴	In het plangebied ligt een esdek op een oude akkerlaag. Het esdek was tot onderin verstoord. De C-horizont is nog grotendeels intact. In de oude akkerlaag is prehistorisch vondstmateriaal gevonden. Op basis hiervan is een vervolgonderzoek aanbevolen. Tot op heden heeft dit vervolgonderzoek (nog) niet plaatsgevonden.
2277359100	Circa 35 meter ten noorden van het plangebied	Proefsleuvenonderzoek door Becker en van de Graaf in 2010. ²⁵	Binnen het plangebied zijn perceelgreppels (middeleeuwen-nieuwe tijd), kadaverkuilen (nieuwe tijd), kuil (ijzertijd-Romeinse tijd) en een waterput aangetroffen (nieuwe tijd). Er is geen vervolgonderzoek aanbevolen.
2199031100	Circa 200 meter ten oosten van het plangebied	Opgraving door BAAC in 2008. ²⁶	Op het terrein is dekzand aangetroffen onder een 80-110 centimeter dik humeus pakket. Onder het dekzand ligt vanaf 120-160 centimeter Brabant Leem. Er zijn in totaal vijftien sporen aangetroffen. Hieronder vallen perceelgreppels uit vermoedelijk de late middeleeuwen. Uit de oude akkerlaag is middeleeuws aardewerk verzameld. Er is verder een grote hoeveelheid prehistorisch en Romeins aardewerk verzameld. Omdat deze uit de oude akkerlaag komen is het idee dat deze door bemesting op de locatie zijn gekomen.
2117148100	Circa 290 meter ten westen van het plangebied	Bureau- en booronderzoek door Becker en Van de Graaf in 2006. ²⁷	Bij het booronderzoek konden twee vondlocaties worden aangewezen. Uit één boring volgt een vuursteenafslag uit de bovengrond (vroeg neolithicum). In de tweede boring is een fragment ruwwandig aardewerk (vroeg middeleeuwen) aangetroffen. De bodem bestaat uit een hoge zwarte enkeerdgrond. Er is een vervolgonderzoek geadviseerd.

Tabel 1. Overzicht van Archismeldingen binnen een straal van 500 meter rond het plangebied.

22 ArcheoPro Archeologisch rapport nr. 12079.

23 B&G rapport 1305.

24 ARC-rapporten 2010-144.

25 B&G rapport 970.

26 BAAC rapport A-08.0146.

27 Becker en Van den Graaf 01440106/17021.

3.5 Bewoningsgeschiedenis – historisch kaartmateriaal

In het kader van het bureauonderzoek is historisch kaartmateriaal bestudeerd. Op de Tranchotkaart en het minuutplan uit het begin van de 19e eeuw (Figuur 2)²⁸ is de situatie op kadastraal niveau te zien.

Het noordoostelijke deel van het plangebied is bebouwd met een woning, zoals duidelijk is te zien op het kadastrale minuutplan. De Hoofdstraat volgt zijn huidige tracé en grenst aan het noordoosten van het plangebied. Volgens de Oorspronkelijke Aanwijzende Tafels (OAT)²⁹ behorende bij het minuutplan, is de rest van het plangebied in gebruik als boomgaard geweest. Ten noordoosten van het plangebied is de katholieke kerk gevestigd.

De situatie blijft tot op de historische kaart uit 1980 ongewijzigd (Figuur 3). Het noordoosten van het plangebied blijft bebouwd en het overige is in gebruik als boomgaard. Op de topografische kaart uit 2000 is de omgeving van het plangebied verandert. Er is meer bebouwing realiseert ten behoeve van de uitbreiding van Oirlo. De huidige woning dateert uit 1937.³⁰

28 www.beeldbank.cultureelerfgoed.nl Gemeente Venray, sectie F, blad 02. Minuutplannen zijn de oorspronkelijke kadastrale kaarten die zijn vervaardigd vanaf 1811 en 1812 in navolging van de Fransen o.l.v. Napoleon Bonaparte. Het zijn grondbeschrijvingen (kadasters) van de gemeenten met hierop aangegeven de percelen, perceelnummers en gebouwen.

29 OAT = Oorspronkelijke Aanwijzende Tafel. Dit is een register uit 1832 waarin diverse gegevens in vermeld staan die betrekking hebben op de betreffende percelen, zoals de eigenaar, beroep en woonplaats, alsmede het grondgebruik en de oppervlakte.

30 www.bagviewer.kadaster.nl.

Figuur 2. Uitsnede van de Tranchotkaart (1803-1820), het kadastraal minuutplan (1811-1832) en de topografische kaarten uit 1900 en 1950 (Bron: Landesvermessungsamt 1969; www.beeldbank.cultureelerfgoed.nl; www.topotijdreis.nl). De ligging van het plangebied is rood omlijnd.

Figuur 3. Uitsnede van de topografische kaarten uit 1980, 2000 en 2019 en de actuele luchtfoto (Bron: www.topotijdreis.nl; www.pdok.nl). De ligging van het plangebied is rood omlijnd.

4. VERWACHTINGSMODEL

Jager-verzamelaars uit het paleolithicum en mesolithicum hebben als woon- en verblijfplaats vaak voor de flanken van hoger liggende terreingedeelten in het landschap gekozen. Bij voorkeur in de buurt van (open) water. Nabijgelegen watervoorzieningen waren belangrijk voor drinkwater en de aanwezige biodiversiteit. Dit vergemakkelijkt de jacht en het verzamelen van plantaardig voedsel.

Op de geomorfologische kaart ligt het plangebied binnen dekzandwelvingen. Op circa 540 meter ten zuiden van het plangebied ligt een dalvormige laagte, behorende tot de Boddendoerloop. Op de reliëfkaart ligt het plangebied op de oostelijke flank van de dekzanden van de Peelhorst. De hooggelegen dekzandruggen en dekzandwelvingen in de directe nabijheid van waterlopen, zullen ideale bewoningslocaties voor jager-verzamelaars zijn geweest. In de wijde omgeving zijn enkele losse vuursteenvondsten bekend.³¹ Om deze redenen wordt een hoge verwachting toegekend voor vindplaatsen uit het laat-paleolithicum tot en met het mesolithicum. Binnen het plangebied worden enkeerdgronden verwacht. Deze gronden hebben een opgebracht antropogeen dek (eerdlaag) dat een conserverende werking kan hebben op eventueel aanwezige archeologische resten. Eventueel aanwezige resten uit de periode laat-paleolithicum en mesolithicum worden onder de verwachte eerdlaag of in de oorspronkelijke bodem verwacht en kunnen onder andere bestaan uit tijdelijke bewoningssporen, haardkuilen, vuursteenstrooiingen.

Vanaf het (laat-)neolithicum ontstaan de eerste landbouwculturen die gekenmerkt worden door meer sedentaire nederzettingen. De nederzettingen worden gekenmerkt door permanente woningen die soms diep in de grond gefundeerd waren. Vanaf deze perioden heeft men nog steeds een voorkeur voor hoger en droger gelegen gebieden.

De hoger gelegen dekzandwelvingen zullen ook voor latere landbouwende samenlevingen niet direct een aantrekkelijke vestigingsplaats zijn geweest. Vindplaatsen uit het neolithicum, bronstijd, ijzertijd en uit de Romeinse tijd bevinden zich in de omgeving dan ook op dezelfde dekzandwelvingen als waar het plangebied op is gesitueerd. Voor het plangebied geldt daarom een hoge verwachting voor zowel nederzettingsresten uit de periode neolithicum tot en met de ijzertijd als voor nederzettingsresten uit de Romeinse tijd en de vroege middeleeuwen. Resten worden onder de verwachte eerdlaag of in de oorspronkelijke bodem verwacht en kunnen onder andere bestaan uit cultuurlagen, paalkuilen/-gaten, afvalkuilen, fragmenten aardewerk, natuursteen of gebruiksvoorwerpen.

Het plangebied ligt aan de Hoofdstraat 20, in de historische kern van Oirlo. Ten noordoosten van het plangebied staat de Rooms-Katholieke kerk waarvan de voorganger een oorsprong heeft uit omstreeks 1300, maar mogelijk van oudere oorsprong is. Het noordoostelijk deel van het plangebied was sinds tenminste het begin van de 19^e eeuw bebouwd. Het overige deel van het plangebied was in gebruik als boomgaard. Tot op heden blijft het plangebied bebouwd. De bestaande bebouwing dateert uit 1937. De boomgaard blijft tot circa 1980 intact. Vanwege de ligging in de historische kern van Oirlo is de kans groot dat er ook voor de 19^e eeuw al bebouwing in het plangebied aanwezig was. Het is dus aannemelijk dat binnen het plangebied oudere historische bebouwing aanwezig was, al dan niet bestaande uit bijgebouwen (schuur, stal) van de omliggende bebouwing. Op basis van deze gegevens geldt voor het plangebied een hoge verwachting voor de periode volle middeleeuwen tot en met de nieuwe tijd. Archeologische resten worden vanaf het maaiveld verwacht en kunnen onder andere bestaan uit onder andere cultuurlagen, paalkuilen/-gaten, afvalkuilen, gebruiksvoorwerpen van bijvoorbeeld natuursteen, fragmenten aardewerk en sporen van agrarische activiteiten.

³¹ Zaakidentificatie 2781640100

Wat betreft de conservering en gaafheid van eventueel aanwezige archeologische resten kan het volgende gesteld worden: Wegens de verwachte aanwezigheid van enkeerdgrond en daarmee een plaggendek zijn archeologische resten beschermd tegen latere invloeden. Over het algemeen kunnen (anorganische) vondsten en sporen onder zo'n dek in goede toestand worden aangetroffen. Mogelijke vuursteenvindplaatsen kunnen echter verstoord zijn geraakt bij de aanleg van het plaggendek en de eerste bewerking ervan. Hierdoor is vaak de top van de natuurlijk bodem opgenomen in het bovenliggende opgebrachte dek. Wat betreft eventueel aanwezige organische resten is het afhankelijk hoe diep het grondwater zit. Bij hoge enkeerdgronden zijn de omstandigheden voor het aantreffen van organische resten minder goed: door de lage grondwaterstand (GWT VII) kunnen organische resten vaak enkel in dieper, waterhoudende sporen zoals waterputten bewaard blijven.

Periode	Verwachting	Verwachte kenmerken vindplaats	Diepteligging sporen
Laat-paleolithicum - mesolithicum	Hoog	Resten van kampementen, fragmenten vuursteen, natuursteen, gebruiksvoorwerpen	In de oorspronkelijke bodem
(laat)-neolithicum – vroege middeleeuwen	Hoog	Nederzettingsresten, fragmenten aardewerk, natuursteen, gebruiksvoorwerpen	In de oorspronkelijke bodem, onder het plaggendek
Volle middeleeuwen – nieuwe tijd	Hoog	Cultuurlaag, funderingsresten, natuursteen, fragmenten aardewerk, gebruiksvoorwerpen, sporen van agrarische activiteiten, restanten wegen/paden	Vanaf het maaiveld

Tabel 2. Archeologische verwachting per periode.

Bodemverstoring

Er zijn geen gegevens van bodemverstoringen binnen het plangebied bekend. Mogelijk is verstoring opgetreden als gevolg van de sloop en bouw van de (voormalige) woningen in het plangebied. Ook zal er verstoring hebben opgetreden bij het gebruik als boomgaard.

Op basis van de KLIC-melding (uitgevoerd op 16 mei 2022) zijn binnen het noordoosten van het plangebied meerdere kabels/leidingen gegraven die voor een verstoring van de bodem kunnen hebben gezorgd.

5. VELDWERKZAAMHEDEN

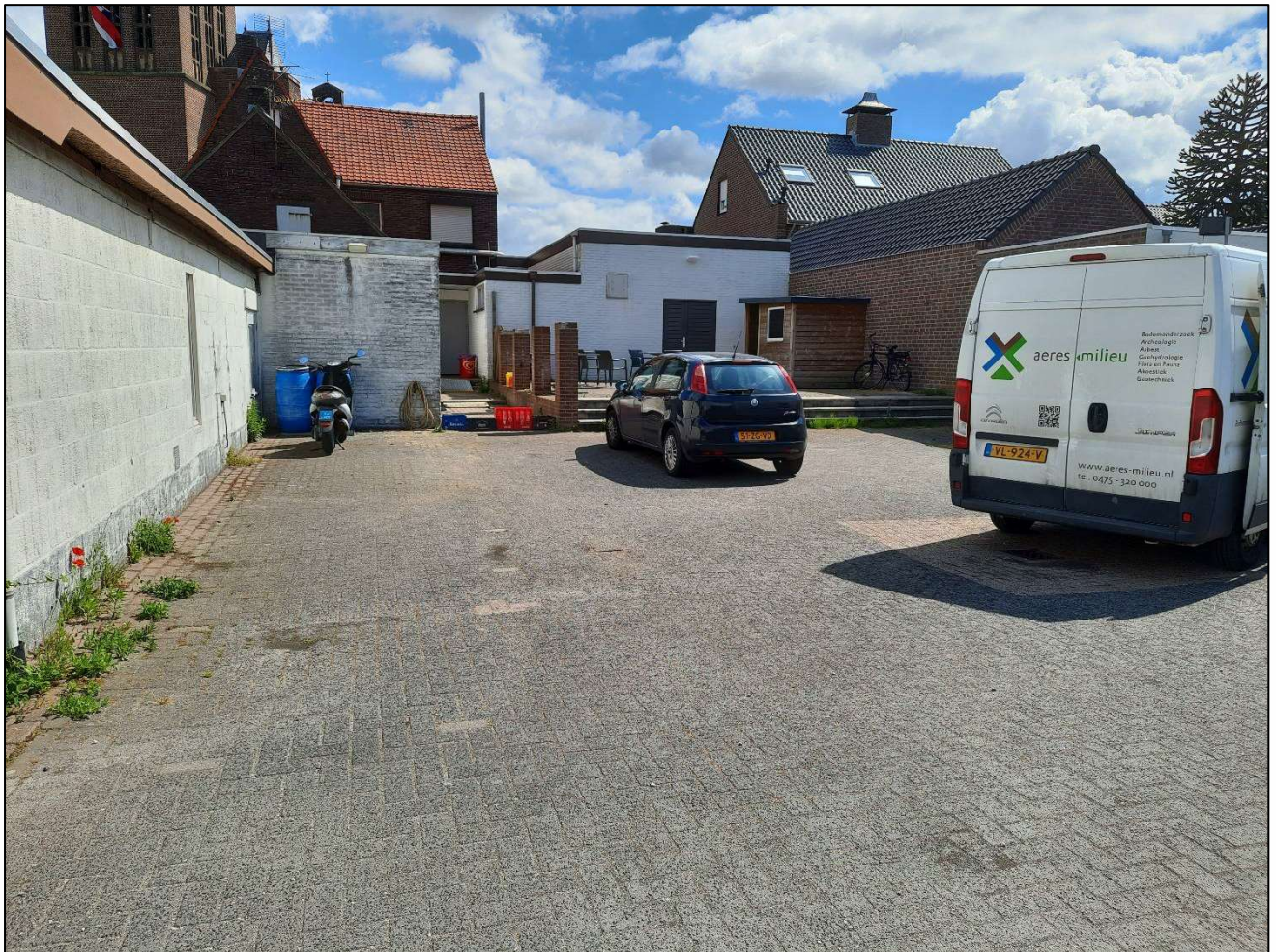
5.1 Algemeen

Het doel van het verkennend veldonderzoek door middel van boringen is het toetsen van de opgestelde gespecificeerde archeologische verwachting voor het plangebied (Hoofdstuk 4). Hiertoe zijn op 24 mei 2022 in totaal 6 boringen gezet (zie Bijlage 2 en 8). De boringen zijn uitgevoerd met een Edelmanboor met een diameter van 7 centimeter. De boordiepte varieerde van 180 tot 250 centimeter onder maaiveld. De boorkernen zijn conform ASB (Archeologische Standaard Boorbeschrijving 5.2) beschreven, zie Bijlage 8. De hoogteligging van de boorpunten ten opzichte van NAP is afgeleid van het AHN3 (www.ahn.nl). De maaiveldhoogte varieert tussen de 23,4 tot 24,2 meter +NAP.

Er is geen oppervlakte kartering uitgevoerd in verband met de aanwezige verharding.

Figuur 4. Foto van het noordoostelijke deel van het plangebied (Foto: 24 mei 2022).

Figuur 5. Foto van het zuidwestelijke deel van het plangebied (Foto: 24 mei 2022).

5.2 Fysisch geografische beschrijving van de bodemopbouw

De top van de bodem wordt, met uitzondering van boringen 5 en 6, gevormd door een pakket zwak siltig, matig grof zand. De kleur van dit pakket is neutraal beige en de dikte varieert sterk, circa 7 tot 62 centimeter. In boring 1 wordt dit pakket gekenmerkt door sporen baksteen en brokken licht grijsbruin zand. Ter plaatse van boringen 5 en 6 wordt de top van de bodem gevormd door een circa 20 centimeter dikke laag grind. De kleur van het grind is neutraal wit.

Onder het toppakket ligt een pakket zwak tot matig humeus, matig siltig, matig fijn zand. De kleur van dit pakket is donker bruingrijs. Dit pakket wordt gekenmerkt door baksteen, zwak tot sterk vlekkelig karakter, kooldeeltjes en grind. De dikte van dit pakket varieert sterk, circa 40 tot 170 centimeter. In boringen 5 en 6 wordt het humeuze pakket onderbroken door circa 20 tot 30 centimeter dikke laag zwak siltig, matig fijn (geel)beige zand.

De natuurlijke ondergrond bestaat uit afwisselend uit zwak tot sterk siltig, matig fijn zandlagen. Het zand is goed gesorteerd. De kleur van dit pakket varieert oranjebeige tot licht grijsbeige. Kenmerkend voor dit pakket is het roest gehalte. De top is aangetroffen op circa 110 tot 170 centimeter onder maaiveld. Dit komt overeen met circa 22,12 tot 22,99 meter +NAP. In boring 4 heeft de top van de natuurlijke ondergrond een zwak vlekkelig karakter.

Figuur 6. Foto van de bovenste 150 centimeter van boring 6. De leesrichting is van linksboven naar rechtsonder (0 – 150 centimeter) (Foto: 24 mei 2022).

5.3 Interpretatie

Uit het verkennend booronderzoek blijkt dat de natuurlijke ondergrond bestaat uit dekzandafzettingen van het Laagpakket van Wierden (Formatie van Boxtel). Het dekzand bestaat uit zwak tot sterk siltig matig fijn, goed gesorteerd zand. De natuurlijke ondergrond bevindt zich op een diepte van circa 110 tot 170 centimeter onder maaiveld. Dit komt neer op een gemiddelde diepte van circa 22,12 tot 22,99 meter +NAP.

De bodem in het gehele plangebied is in min of meerdere mate verstoord. Dit is mogelijk als gevolg van moderne grondbewerking en/of ploegactiviteiten. Met uitzondering van boringen 5 en 6 wordt de top van de bodem gevormd door zwak siltig, matig grof zand. Dit pakket is (sub)recentelijk opgebracht ten behoeve van de huidige bebouwing. Hieronder volgt met een scherpe overgang een circa 40 tot 170 centimeter humeus pakket (Aa-horizont). In boringen 5 en 6 ligt dit pakket onder een grindpakket. Kenmerkend voor het humeuze pakket is het voorkomen van baksteen, kooldeeltjes en grind. Ook heeft dit pakket een zwak tot sterk vlekkelig karakter. Daaronder bevindt zich met een scherpe overgang de natuurlijke ondergrond (C-horizont). In boring 4 is onder de Aa-horizont een gemengd pakket aangetroffen van de A- en C-horizont.

In hoeverre de top van de natuurlijke ondergrond is verstoord kan op basis van de boringen in beperkte mate beantwoord worden. In geen van de boringen gezet in het plangebied en in de directe omgeving zijn sporen van een podzolbodem (E-, B- of BC-horizont) waargenomen. Het is opvallend dat de top van de natuurlijke ondergrond beduidend hoger in het noordoostelijk deel (boring 1, circa 22,99 meter +NAP) van het plangebied ligt vergeleken met het overig deel van het plangebied (gemiddeld circa 22,24 meter +NAP). Dit duidt dat het dekzand tot minimaal 75 centimeter in de natuurlijke ondergrond is verstoord. Een andere mogelijkheid is dat er sprake van een (micro)reliëf waarin boringen 2 t/m 6 in een lagergelegen zone lagen.

5.4 Archeologische indicatoren

Alhoewel geen doel van een verkennend veldonderzoek met boringen, is gelet op de aanwezigheid van archeologische indicatoren die kunnen wijzen op archeologische waarden in de ondergrond. Tijdens het onderzoek zijn dergelijke indicatoren aangetroffen. In boring 5 is op circa 120 centimeter onder maaiveld in de Aa-horizont een fragment geglazuurd aardewerk aangetroffen. Het aangetroffen gebruikskeramiek zal waarschijnlijk als gevolg van bemesting in het plangebied terecht zijn gekomen.

6. CONCLUSIE

6.1 Algemeen

Op basis van het uitgevoerd verkennend veldonderzoek middels boringen kan worden gesteld dat in alle boringen de oorspronkelijke bodem is opgenomen in de opgebrachte bovengrond. Deze boringen vertonen een zogenaamd AC-bodemprofiel.

De natuurlijke ondergrond bestaat uit dekzandafzettingen van het Laagpakket van Wierden (Formatie van Boxtel). Het dekzand bestaat uit zwak tot sterk siltig, matig fijn, goed gesorteerd zand. De natuurlijke ondergrond bevindt zich op een diepte van circa 110 tot 170 centimeter onder maaiveld. Dit komt neer op een gemiddelde diepte van circa 22,12 tot 22,99 meter +NAP.

Er is tijdens het veldonderzoek ook vastgesteld dat de bodem in meer of mindere mate verstoord is. In het gehele plangebied is er sprake van een AC-bodemprofiel. De aanwezige roest en hoog siltgehalte van de natuurlijke ondergrond duidt op natte omstandigheden binnen het plangebied. De scherpe overgang naar de C-horizont is mogelijk het gevolg van een egalisatie voorafgaand aan de voormalige en huidige bebouwing en/of door opname in het bovenliggend dek middels (diep)ploegen. Dit betekent dat de top van het potentieel archeologisch niveau voor de periode jagers-verzamelaars niet meer intact is. Deze vindplaatsen zijn immers erg kwetsbaar en zullen, indien deze aanwezig zijn geweest, alleen nog *ex-situ* kunnen worden aangetroffen. Op basis hiervan wordt de kans laag geacht dat er nog archeologische resten uit deze periode aanwezig zijn. Om deze redenen wordt de hoge verwachting bijgesteld naar laag.

Voor de daaropvolgende periode van meer sedentaire bewoningsvormen met robuustere sporen kan worden gesteld dat deze naar verwachting nog goed aangetroffen kunnen worden. Echter, het hoge roest- en siltgehalte duidt op een natte en daarmee ongunstige landschappelijke ligging voor nederzettingen. Uit het booronderzoek blijkt dat de bodem in het gehele plangebied verstoord is. De oorzaak en mate van verstoring zijn te achterhalen. Dit heeft als gevolg dat eventueel aanwezige sporen afgetopt zijn. Hierdoor is de informatiewaarde van dergelijke sporen mogelijk beperkt. De hoge verwachting voor de periode neolithicum – vroege middeleeuwen wordt op basis hiervan bijgesteld naar laag.

Het plangebied ligt in de historische kern van Oirlo. Het kan niet worden uitgesloten dat in het plangebied historische bebouwing aanwezig was, al dan niet bestaande uit bijgebouwen (schuur, stal) van de omliggende bebouwing. Dieper gefundeerde muurresten kunnen ondanks het 'aftoppen' beter bewaard zijn gebleven dan 'reguliere' sporen. Er zijn echter geen aanwijzingen dat dergelijke archeologische resten ter plaatse aanwezig zijn. Op basis hiervan blijft de hoge verwachting voor de periode late middeleeuwen – nieuwe tijd gehandhaafd.

6.2 Beantwoording onderzoeksvragen

- Is er sprake van stratigrafische lagen die potentieel archeologische waarden kunnen bevatten?
Intacte archeologische waarden vanaf de vroege steentijd tot aan de late middeleeuwen worden binnen het plangebied niet verwacht, omdat er sprake is van sterke omzetting tot in de C-horizont. Echter kunnen de meer robuuste sporen uit de middeleeuwen onder deze verstoringen nog in goede toestand (zij het afgetopt) nog wel worden aangetroffen.

- In hoeverre zijn deze lagen intact en hoe reflecteert dit de kwaliteit van de mogelijk aanwezige archeologische resten?

De afwezigheid van een E- en B(C)-horizont in het kan duiden op natte omstandigheden waarin zich geen podzolbodem kon vormen. Dit maakt het plangebied minder aantrekkelijk als vestigingslocatie. Ook is de bodem in het plangebied recentelijk verstoord.

- Wat is de diepteligging van mogelijke archeologische resten en wat is de daadwerkelijke bedreiging van deze resten door de voorgenomen bodemingrepen?

Eventuele archeologische resten kunnen aangetroffen worden in de A-horizont (Aa-horizont). De A-horizont bevindt zich op een diepte van circa 110 tot 170 centimeter onder maaiveld. De diepte van de toekomstige verstoring is ten tijde van dit onderzoek niet bekend, maar uitgaande van een standaard funderingsdiepte reikte deze naar verwachting tot 0,8-1,0 meter beneden maaiveld. Uitgaande van een standaard funderingsdiepte zouden ondiepe bodemingrepen een bedreiging vormen voor de eventuele aanwezige archeologische resten.

7. AANBEVELINGEN

Op basis van het uitgevoerd verkennend veldonderzoek middels boringen kan worden gesteld dat de bodemopbouw binnen het plangebied bestaat uit een AC-bodemprofiel. Hieruit blijkt dat het plangebied in een natte omgeving ligt en daarmee niet aantrekkelijk was voor bewoning. Op basis van de landschappelijke ligging (natte omstandigheden) worden er geen archeologische sporen meer verwacht in het plangebied uit de periode laat-paleolithicum – vroege middeleeuwen. Om deze reden wordt de kans op het aantreffen van archeologische resten laag geacht voor deze perioden.

Echter gezien de ligging in de historische dorpskern van Oirlo kan het niet uitgesloten worden dat er historische bebouwing aanwezig was, al dan niet bestaande uit bijgebouwen (schuur, stal) van de omringende bebouwing. Op basis hiervan blijft de hoge verwachting voor de periode late middeleeuwen – nieuwe tijd gehandhaafd. Een veldonderzoek middels boringen is geen geschikte methode voor het opsporen van dieper in gegraven heterogeen verdeelde sporen, zoals muren en funderingsresten.

Om deze redenen wordt voor het plangebied een vervolgonderzoek noodzakelijk geacht. Dit vervolgonderzoek vindt bij voorkeur in de vorm van een proefsleuvenonderzoek plaats. Hiervoor dient voorafgaand een Programma van Eisen (PvE) ter toetsing te worden voorgelegd te worden aan de bevoegde overheid (gemeente Venray).

De resultaten van dit onderzoek is getoetst door de bevoegde overheid (gemeente Venray), dat op basis van het uitgebrachte advies een besluit heeft genomen. Wij willen de opdrachtgever erop wijzen dat dit selectieadvies nog niet betekent dat al bodemverstorende activiteiten of daarop voorbereidende activiteiten kunnen worden ondernomen.

Selectiebesluit gemeente Venray³²

De constatering uit het verkennend boordonderzoek zijn weliswaar juist, maar in dit geval zijn er redenen om de aanbevelingen toch niet over te nemen. Ten eerste wijzen de boringen op een sterke mate van bodemverstoring, namelijk 110-170 cm, gemiddeld bijna 145 cm onder maaiveld, in het niet bebouwde gedeelte van het plangebied. Verder mag worden aangenomen dat ter plekke van de bestaande (20^e-eeuwse) bebouwing de bodem tot zeker dezelfde diepte is verstoord. Omdat de nieuwbouw grotendeels overlapt met de bestaande bebouwing, die deels (de woning) behouden blijft, is de bodemverstoring door planrealisatie relatief beperkt.

De sterke bodemverstoring is echter op zich voldoende aanleiding om ook de verwachting voor late middeleeuwen-nieuwe tijd te laten vervallen. Het uitvoeren van nader onderzoek 'voor de zekerheid' zou niet proportioneel zijn en is daardoor onnodig. In afwijking van het advies in het rapport is het selectiebesluit dat het plangebied archeologisch kan worden vrijgegeven. Dit betekent dat het aspect archeologie geen rol meer speelt bij dit plan en dus ook de archeologische dubbelbestemming vervalt.

Het uitgevoerde onderzoek is verricht conform de gestelde eisen en gebruikelijke methoden. Het onderzoek is gericht op het inzichtelijk maken van de toestand van het aanwezige bodemarchief. Hiermee kan de beschadiging dan wel vernietiging als gevolg van de voorgenomen verstoring van een mogelijk aanwezig bodemarchief tot een minimum worden beperkt. Echter kan door de aard van het onderzoek, steekproefsgewijs, niet volledig worden uitgesloten dat er archeologische resten aan- of afwezig zullen zijn. Als gevolg hiervan is bij het aantreffen van archeologische resten het, conform de Erfgoedwet van 2016, artikel 5.10 (Archeologische toevalsvondst) en 5.11 (Waarneming), een meldingsplicht van toepassing.

³² Reactie van [REDACTED] Jurist ruimtelijke ordening van de gemeente Venray, d.d. 19 september 2022.

LITERATUURLIJST

- Auwerda, F./ P. Grimm, 2008: *Verliesregister 1939-1945, Alle militaire vliegtuigverliezen in Nederland tijdens de Tweede Wereldoorlog*, Den Haag.
- Bakker, de, H., 1966: 'De subgroepen van het systeem van bodemclassificatie voor Nederland', in *Boor en spade: verspreide bijdragen tot de kennis van de bodem van Nederland*, Wageningen.
- Bakker, de, H./ J. Schelling, 1989: *Systeem van bodemclassificatie voor Nederland, de hogere niveaus*. Staring Centrum, Wageningen.
- Berendsen, H.J.A., 2005: *Landschappelijk Nederland*, Assen.
- Berendsen, H.J.A., 2010: *Fysisch-geografisch onderzoek*, Assen.
- Berendsen, H.J.A., 2011: *De vorming van het land. Inleiding in de geologie en Geomorfologie*, Assen.
- Berendsen, H.J.A./E. Stouthamer/K.M. Cohen/W.Z. Hoek, 2019: *Landschap in delen. De fysisch-geografische regio's*, Utrecht.
- Berkel, G. van/ K. Samplonius, 2006: *Nederlandse plaatsnamen. Herkomst en Historie*, Utrecht (Prisma).
- Blankenstein, van, E., 2006: *Defensie- en oorlogsschade in kaart gebracht (1939 – 1945)*, Zeist.
- Cate, ten, J. A. M./A. F. van Holst/H. Kleijer/J. Stolp, 1995: *Handleiding bodemgeografisch onderzoek, richtlijnen en voorschriften. Deel A: Bodem*, Wageningen, DLO-Staring Centrum. Technisch Document 19A.
- Hiddink, H./H. Renes, 2007: 'De oude akkercomplexen in de oostelijke helft van Noord-Brabant en het noorden en midden van Limburg', in: Van Doesburg e.a. (red.), 2007: *Essen in zicht: Essen en plaggendecken in Nederland: onderzoek en beleid*, Amersfoort (RCE).
- Moonen, B.J./J.A.M. Roymans/ M.A.H. Lipsch/ A.A.A. Verhoeven, 2008: *Begrensd verleden; Een archeologische verwachtings- en beleidsadvieskaart en de cultuurhistorische waardenkaart voor de gemeente Venray. Deelrapport I: Toelichting op de archeologische verwachtings- en beleidsadvieskaart en cultuurhistorische waardenkaart*, Weesp (RAAP rapport 1482).
- Moonen, B.J./J.A.M. Roymans/ M.A.H. Lipsch/ A.A.A. Verhoeven, 2008: *Begrensd verleden; Een archeologische verwachtings- en beleidsadvieskaart en de cultuurhistorische waardenkaart voor de gemeente Venray. Deelrapport II: Catalogus van vindplaatsen en bouwhistorische elementen.*, Weesp (RAAP rapport 1482).
- Mulder, de, E.J.F./M.C. Geluk/ I. Ritsema/ W.E. Westerhoff/ T.E. Wong, 2003 (red.): *De ondergrond van Nederland*. Groningen/Houten.
- Rensink, E./H.J.T. Smeets/ M. Kosian/ H. Feiken/ B.I. Smit, 2019: *Archeologische Landschappenkaart van Nederland, versie 3.0*, Amersfoort.
- SIKB, 2006: *Leidraad inventariserend veldonderzoek, Deel: karterend booronderzoek*, Gouda.
- Stiboka (Stichting voor Bodemkartering), 1985: *Toelichting bij de kaartbladen 50 Oost Tilburg en 51 West Eindhoven*, Wageningen.
- Stouthamer, E./ K.M. Cohen/ W.Z. Hoek, 2020: *De vorming van het land. Geologie en Geomorfologie*, Utrecht.

TNO, 2021: *Geologische overzichtskaart van Nederland*, Den Haag (www.dinoloket.nl).

Zonneveld, J.I.S., 1981: *Vormen in het landschap, hoofdlijnen van de geomorfologie*, Utrecht.

Digitale bronnen:

www.archis.cultureelerfgoed.nl	RCE, Archis3, zoeken & vinden)
www.bagviewer.kadaster.nl	Basisregistratie Adressen en Gebouwen (BAG)
www.beeldbank.cultureelerfgoed.nl	Kadastraal minuutplan
www.cultureelerfgoed.nl	Bronnen en kaarten
www.pdok.nl	Basisregistratie Grootsthalige Topografie (2019), kadaster.
www.ruimtelijkeplannen.nl	Bestemmingsplan
www.topotijdreis.nl	Bonnebladen en Topografische kaarten van Nederland

Archeologische kaarten en databestanden:

Alterra 2021: *Bodemkaart van Nederland, schaal 1:50.000, blad 52 Oost*, Wageningen UR (Geraadpleegd via <https://zoeken.cultureelerfgoed.nl>, bijlage in QGIS vervaardigd op basis van digitale data Alterra).

Alterra 2019: *Geomorfologische kaart van Nederland, schaal 1:50.000*, Wageningen UR (Geraadpleegd via <https://zoeken.cultureelerfgoed.nl>, bijlage in QGIS vervaardigd op basis van digitale data Alterra).

Actueel Hoogtebestand van Nederland (2008-2019). AHN3 en AHN4 (Geraadpleegd via www.arcgis.com, bijlage in QGIS vervaardigd op basis van digitale data).

Archeologische Monumenten Kaart (AMK), Rijksdienst voor Cultureel erfgoed (RCE), Amersfoort, 2007 (Geraadpleegd via <https://zoeken.cultureelerfgoed.nl>).

Archeologisch Informatie Systeem II (Archis3), Rijksdienst voor Cultureel erfgoed (RCE), Amersfoort, 2015 (Geraadpleegd via <https://zoeken.cultureelerfgoed.nl>).

Landesvermessungsamt, 1969, *Kartenaufnahme der Rheinlande Tranchot en v. Müffling*, 1801 – 1828, Keulen.

Maas, G. J./W.M. van der Meij/ S. P. J. v. Delft/ A. H. Heidema, 2019. *Toelichting bij de legenda Geomorfologische kaart van Nederland, schaal 1: 1:50 000 (2019)*. Wageningen, Wageningen Environmental Research (geraadpleegd via <https://legendageomorfologie.wur.nl/>).

RAAP, 2007: *Kaartbijlage 7, Gegevens m.b.t. bodemverstoring en uitgevoerde onderzoeken*, Weesp.

RAAP, 2011: *Kaartbijlage 8, Archeologische Beleidskaart gemeente Venray*, Weesp.

RAAP 2011, *Kaartbijlage 3, Archeologische verwachtingskaart voor jager-verzamelaars en landbouwers in droge- en natte landschappen*, Weesp.

Bijlage 1

Topografische ligging onderzoeksgebied

190000

200000

201000

392000

392000

391000

391000

190000

200000

201000

Bijlage 1: Topografische ligging onderzoeksgebied

AM22136 Oirlo -
Hoofdstraat 20

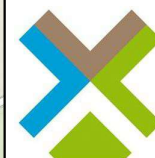
Schaal 1:10.000

Legenda

 Plangebied

Achtergrond: Opentopo

aeres milieuvan

v1.0_13-5 - 2022_Lkr

Bijlage 2

Boorpuntenkaart

200000

200050

200100

391500

391450

200100

200050

200000

391500

391450

Legenda

- Plangebied
- Boringen

Achtergrond: Luchtfoto ArcGIS online imagery

Bijlage 2: Boorpuntenkaart

AM22136 Oirlo - Hoofdstraat 20

Schaal 1:400

0 4 8 12 16 20 m

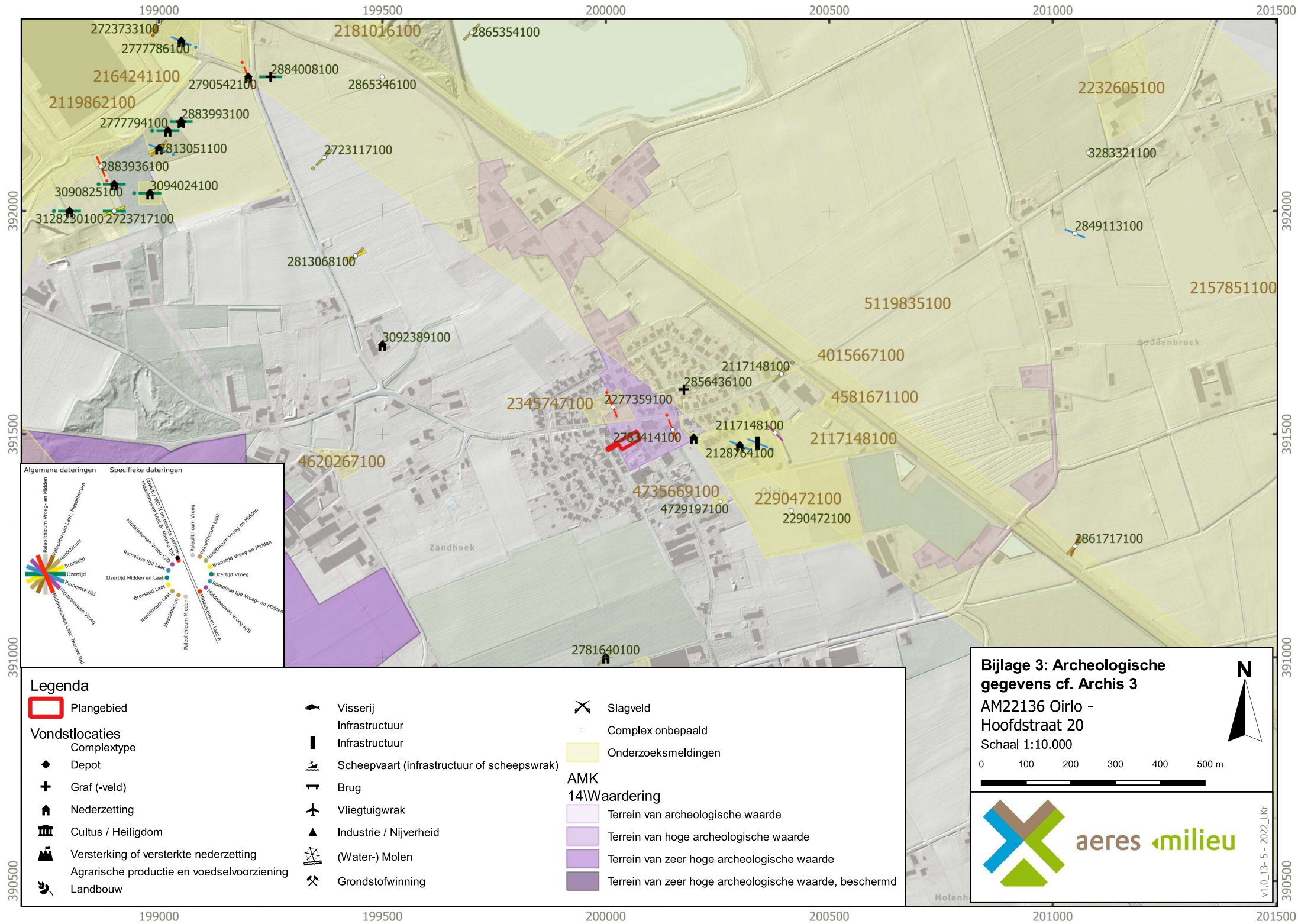
aeres milieuvanbevelen

v1.0_20-5 - 2022_Lkr

Bijlage 3

Archeologische gegevens conform Archis 3

Bijlage 4

Archeologische Beleidskaart gemeente Venray

199000

199500

200000

200500

201000

201500

392000

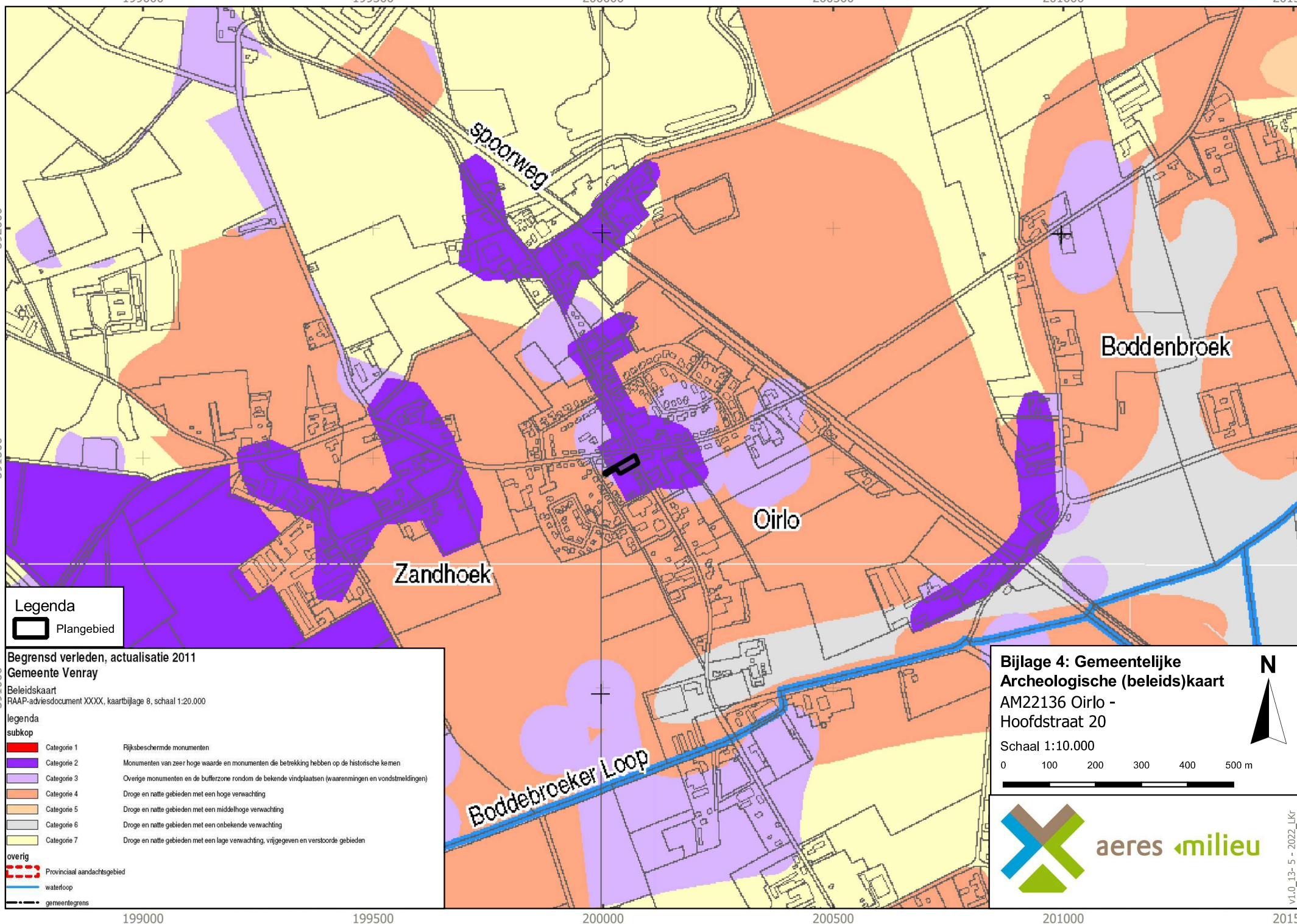
392000

391500

391500

391000

391000

199000

199500

200000

200500

201000

201500

Bijlage 5

Overzicht geomorfologische kaart

Legenda

- Plangebied
- Beekdalbodem
- Dalvormige laagte
- Dekzandrug
- Dekzandvlakte
- Dekzandwelvingen
- Holle weg
- Laagte ontstaan door afgraving
- Laagte zonder randwal
- Landduinen met bijbehorende vlakten en laagten
- dijken
- water

Bijlage 5: Geomorfologische kaart

AM22136 Oirlo -
Hoofdstraat 20

Schaal 1:10.000

0 100 200 300 400 500 m

aeres milieuvan der Aa

VI.0_13- 5 - 2022_lkr

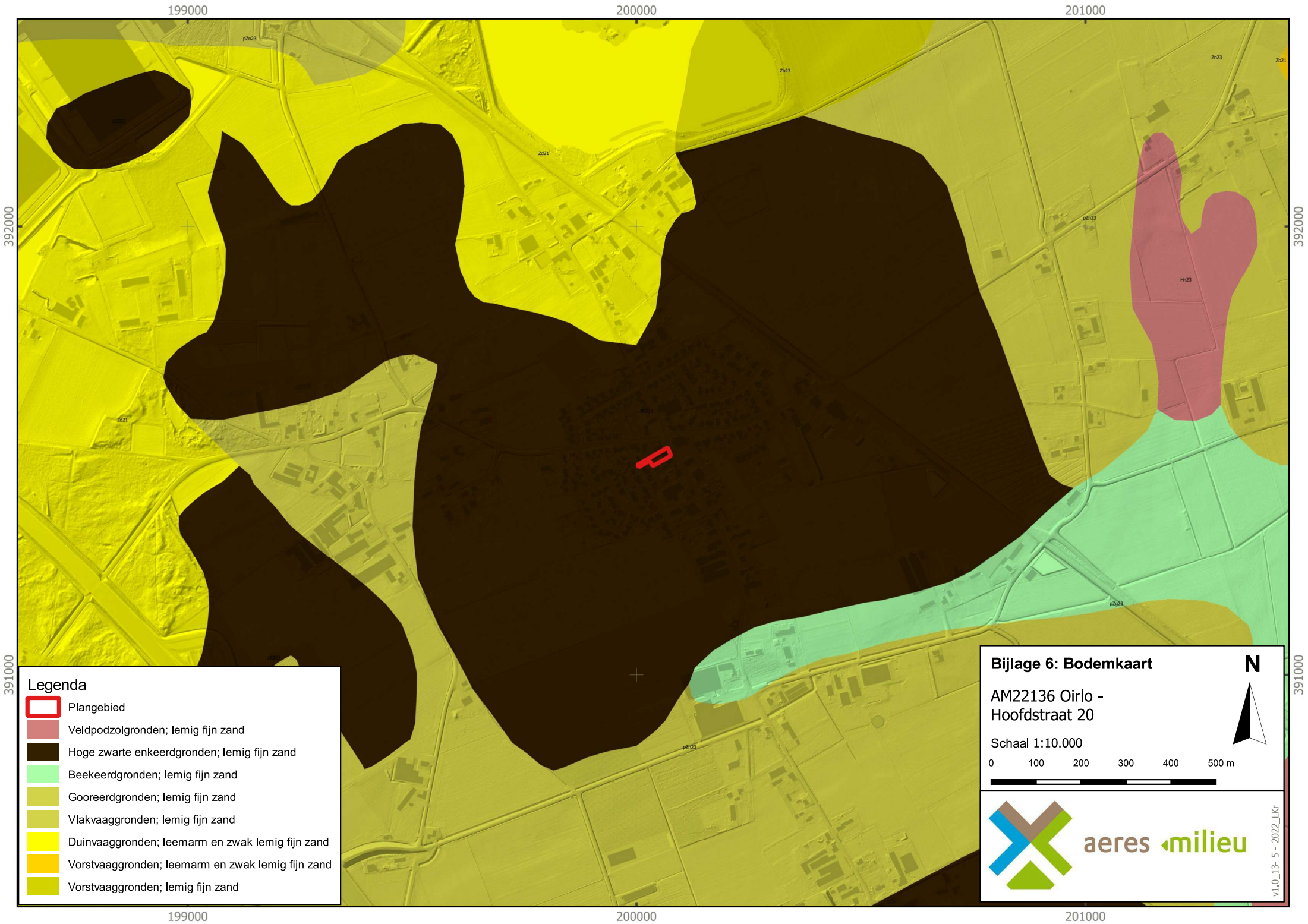
Bijlage 5b

Stroomgordelkaart

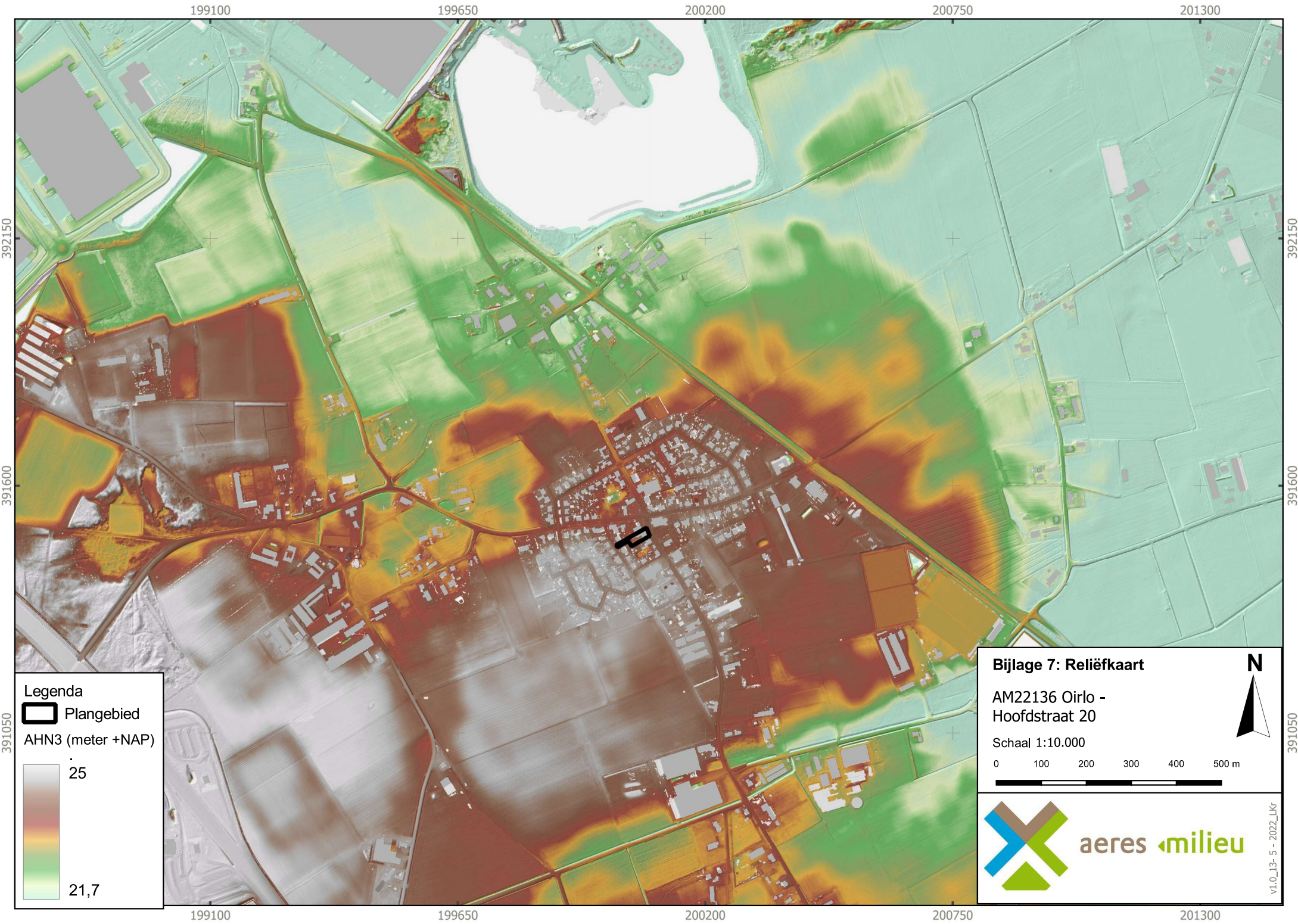
Bijlage 6

Overzicht bodemkaart

Bijlage 7

Reliëfkaart

Legenda

 Plangebied

AHN3 (meter +NAP)

 25

21,7

Bijlage 7: Reliëfkaart

AM22136 Oirlo -
Hoofdstraat 20

Schaal 1:10.000

0 100 200 300 400 500 m

 N

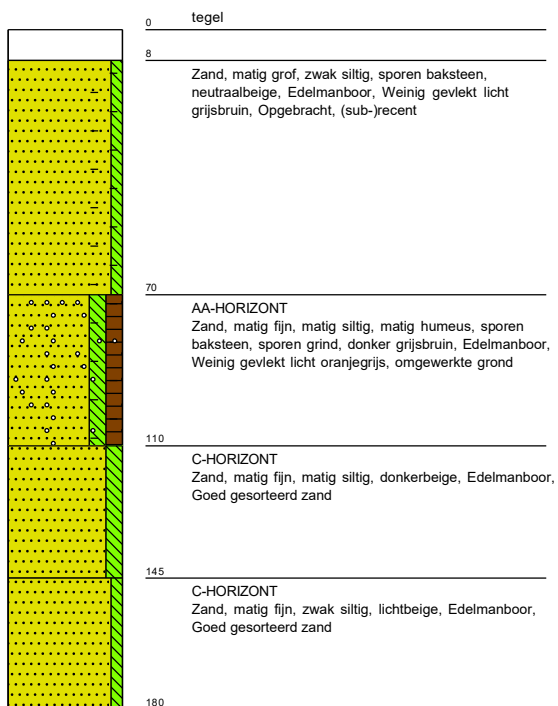
v1.0_13- 5 - 2022_Lkr

Bijlage 8

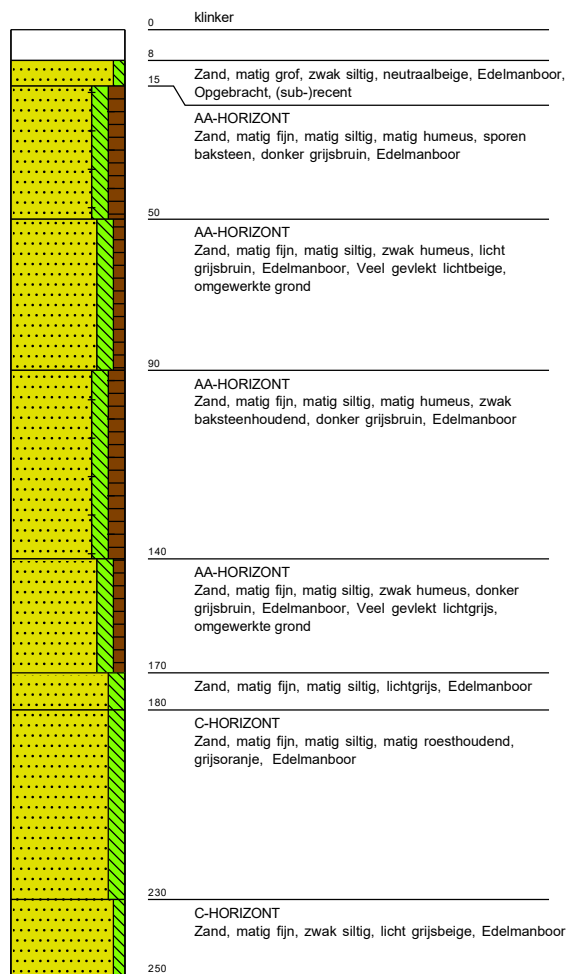
Boorkernbeschrijvingen

Boring: 01

24.09 meter +NAP

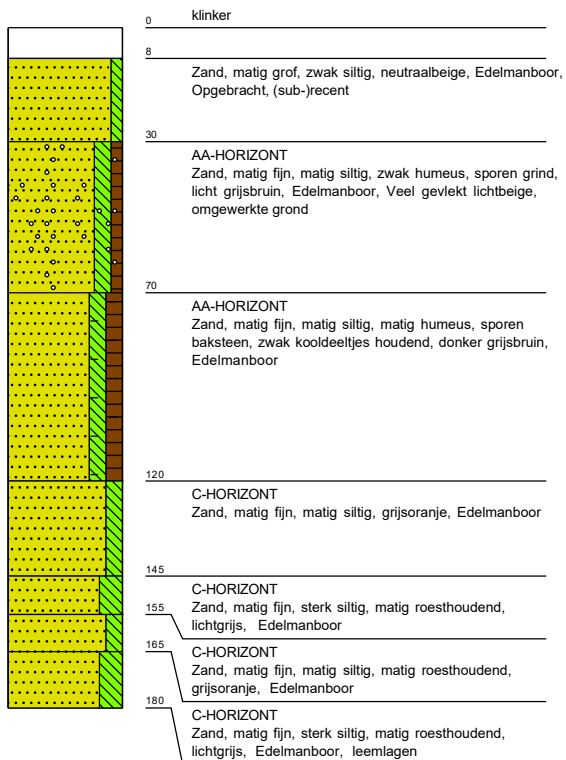
Boring: 02

23.92 meter +NAP

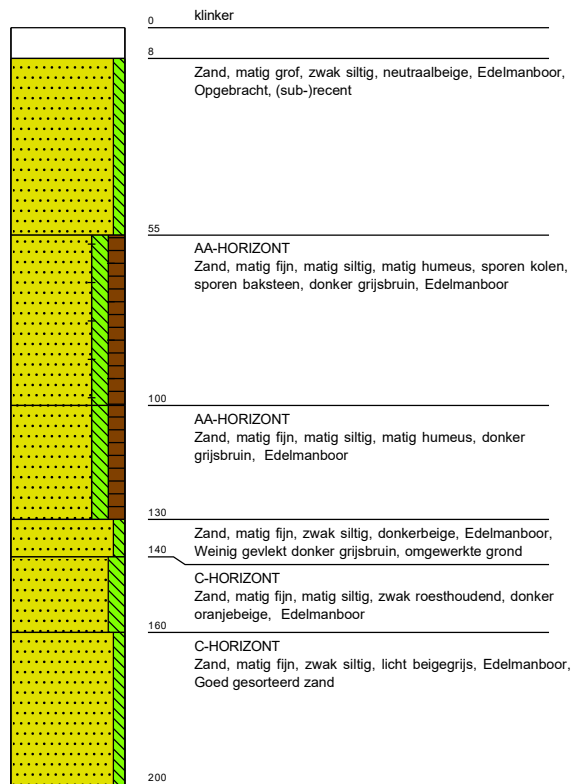

Boring: 03

23.43 meter +NAP

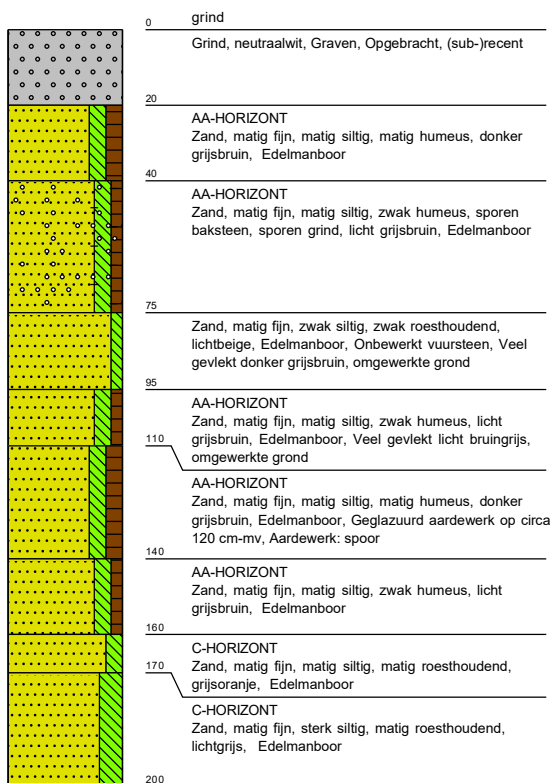
Boring: 04

23.61 meter +NAP

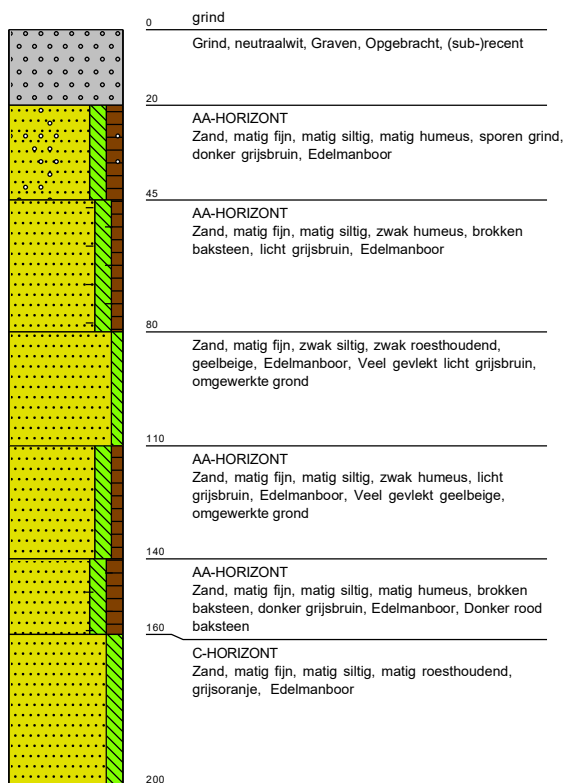

Boring:**05**

23.72 meter +NAP

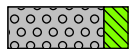
Boring:**06**

23.94 meter +NAP

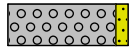

Legenda (conform NEN 5104)

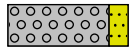
grind

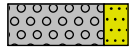
Grind, siltig

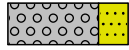
Grind, zwak zandig

Grind, matig zandig

Grind, sterk zandig

Grind, uiterst zandig

zand

Zand, kleiïg

Zand, zwak siltig

Zand, matig siltig

Zand, sterk siltig

Zand, uiterst siltig

veen

Veen, mineraalarm

Veen, zwak kleiïg

Veen, sterk kleiïg

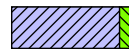

Veen, zwak zandig

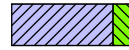

Veen, sterk zandig

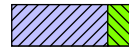
klei

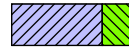
Klei, zwak siltig

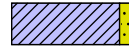
Klei, matig siltig

Klei, sterk siltig

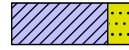
Klei, uiterst siltig

Klei, zwak zandig

Klei, matig zandig

Klei, sterk zandig

leem

Leem, zwak zandig

Leem, sterk zandig

overige toevoegingen

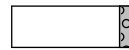
zwak humeus

matig humeus

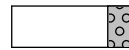
sterk humeus

zwak grindig

matig grindig

sterk grindig

geur

- geen geur
- ◐ zwakke geur
- ◑ matige geur
- ◒ sterke geur
- ◓ uiterste geur

olie

- geen olie-water reactie
- ◐ zwakke olie-water reactie
- ◑ matige olie-water reactie
- ◒ sterke olie-water reactie
- ◓ uiterste olie-water reactie

p.i.d.-waarde

- ◐ >0
- ◑ >1
- ◒ >10
- ◓ >100
- ◔ >1000
- ◕ >10000

monsters

- ◐ geroerd monster
- ◑ ongeroerd monster
- volumering

overig

- ▲ bijzonder bestanddeel
- ◐ Gemiddeld hoogste grondwaterstand
- ◑ grondwaterstand
- ◒ Gemiddeld laagste grondwaterstand

slib

water